

Innst. S. nr. 103

(1999-2000)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle om opprettelse av tilbud om mediebestand for ofre og pårørende i alvorlige kriminalsaker

Dokument nr. 8:63 (1998-1999)

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle har den 7. juni 1999 fremsatt følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning som umiddelbart sikrer ofre og pårørende i alvorlige kriminalsaker bistand fra profesjonelle informasjonsfolk som kan bistå disse med å takle press og pågang fra media."

I begrunnelsen for forslaget vises det bl.a. til at i alvorlige kriminalsaker utsettes ofte ofre og pårørende - familie, venner og omgivelser - for sterk pågang og utilbørlig press fra ulike media.

I alvorlige kriminalsaker bør politiet etter forslagsstillernes mening rutinemessig tilby profesjonell hjelp fra informasjonsfolk, som kan bistå dem med å takle mediepresset. Hjelp bør gis til å kunne sette grenser for mediepågang og samtidig gi informasjon om hva som kan komme av henvendelser fra media.

Komiteens merknader

Dokument nr. 8:63 (1998-1999) har vært forelagt justisministeren som har avgitt uttalelse i brev til komiteen av 21. oktober 1999, jf. vedlegg.

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Astrid Marie Nistad, Jan Petter Rasmussen og Ane Sofie Tømmerås, fra Fremskrittspartiet, Jan Simonsen og Jørn L. Stang, fra Kristelig Folkeparti, Finn Kristian Marthinsen og Åse Wisløff Nilssen, fra Høyre, lederen Kristin Krohn Devold og Bjørn Hernæs, og fra Senterpartiet, Tor Nymo,

ser alvorlig på at ofre og pårørende møter et sterkt press fra mediene i alvorlige kriminalsaker. Selve overgrepet eller forbrytelsen og pågripelsen kan i seg selv skape krise hos familie, venner og i det sosiale nettverket. I slike opprivende og sjokkerende situasjoner må media vise stor varsomhet.

Komiteen aksepterer mediernes frihet til å dekke alvorlige kriminalsaker, også med informasjon fra pårørende og ofre, innen grensene man har i gjeldende rett. Komiteen ser det derfor ikke som hensiktsmessig å lage en rettslig regulering av hva mediene kan eller ikke kan gjøre når det gjelder innhenting av informasjon. Komiteen mener imidlertid at pressen og mediene selv må utvikle standarder som kan veilede media i arbeidet overfor ofre og pårørende.

Komiteen mener at media må være bevisst på og ha en selvkritisk holdning til de opplysninger som kan ramme pårørende spesielt. Saker om kriminelle handlinger med tydelig identifikasjon, blir en meget tung ekstrasbelastning for pårørende. I nabolaget, på arbeidsplassen, i skolegården etc. konfronteres pårørende direkte eller indirekte med presseopplagene. Dermed blir de langt på vei utsatt for ekstra påkjenninger for andres kriminelle handlinger som de selv ikke har noen delaktighet i. Komiteen kan ikke se at pressens oppgave er å forsterke den sorgen og fortvilelsen de pårørende føler. Pressen bør ha et etisk ansvar overfor de uskyldige som blir rammet av at en av deres nærmeste blir sterkt mediefokusert.

Politiet har en generell plikt til å yte hjelp og bistand til alle som har behov for det, ifølge den mål- og oppgavestruktur som alle politidistrikt arbeider etter. Dette gjelder også ofre og pårørende i kriminalsaker. Det bør gis en orientering om at det i deres saker kan oppstå press om informasjon etc. fra mediene.

Komiteen finner det ikke riktig at politi eller påtalemyndighet skal pålegges oppgaven å tilby hjelp til å avgrense/begrense kontakt med mediene. I forhold til mistenkte kunne det lett bli oppfattet som påvirkning av etterforskning og saksbehandling. Komiteen ber Regjeringen sikre at det i løpet av året ved alle politikamre finnes informasjonsmateriell om hvordan kriminalitetsofre kan sikres hjelp og støtte.

Komiteen viser til statsrådets brev datert 21. oktober 1999. Komiteen er tilfreds med at det arbeides videre med å finne bedre muligheter for å yte assistanse overfor ofre og pårørende. Å utvikle rådgivningskontorene for kriminalitetsofre, som også kan benyttes av pårørende, ser komiteen som positivt.

Komiteen vil på denne bakgrunn ikke gå inn for å opprette en egen ordning med bistand fra profesjonelle informasjonsfolk.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:63 (1998-1999) - forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle om opprettelse av tilbud om medieassistanse for ofre og pårørende i alvorlige kriminalsaker - bifalles ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 3. februar 2000

Kristin Krohn Devold
leder

Åse Wisløff Nilssen
ordfører

Jan Simonsen
sekretær

Vedlegg

Brev fra Justisdepartementet, statsråden, til justiskomiteen, datert 21. oktober 1999

Dok. nr. 8:63 (1998-1999 - forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle om opprettelse av tilbud om mediebistand for ofre og pårørende i alvorlige kriminalsaker

Jeg viser til brev av 6. oktober d.å. fra justiskomiteens fungerende leder Vidar Bjørnstad, vedlagt forslag om ovennevnte (Dok. nr. 8:63).

Jeg deler den uro som representantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle gir uttrykk for, når det gjelder påkjenningene som ofre og/eller pårørende utsettes for i flere alvorlige kriminalsaker. Etter min oppfatning hender det ikke sjelden at medier går for langt i sitt arbeid for å få tak i opplysninger og synspunkter for å lage en nyhetssak, noe som pårørende og ofre nok føler krenkende. Vern om privatlivets fred er også i slike situasjoner viktig.

Imidlertid har mediene frihet til å dekke alvorlige kriminalsaker, også med informasjon fra pårørende og ofre, innen grensene man har i gjeldende rett. Jeg finner det ikke hensiktsmessig å ta initiativ til en rettslig regulering av hva mediene kan eller ikke kan gjøre, når det gjelder innhenting av informasjon i forbindelse med kriminalsaker. Pressen og mediene for øvrig må selv arbeide for å utvikle standarder som kan veilede i arbeidet overfor ofre og pårørende.

Jeg finner det heller ikke riktig at politiet, som skal ha ansvaret for gjennomføringa av etterforskningen i straffesaker, eller påtalemyndigheten som skal iretteføre sakene, skal ha som oppgave å tilby hjelp til å avgrense/begrense kontakt med mediene, selv om ofre eller pårørende skulle gi uttrykk for ønske om dette. Etter min oppfatning vil en slik praksis kunne medføre uheldige utslag, selv om det kunne være informasjonsfolk som utfører en slik virksomhet, og ikke politiets tjeneste- eller embetsmenn. Ikke minst den mistenkte eller siktede, samt forsvarersiden, kunne oppfatte en slik ordning som et forsøk fra politiets eller påtalemy-

dighetens side på å påvirke etterforskningen og saksbehandling. Det kan dessuten tenkes at også den mistenkte/siktedes pårørende kunne trenge en tilsvarende ordning, i de tilfeller der mediene er ekstra pågående.

Politiet har i dag i flere distrikter egne informasjonsmedarbeidere. Disse har som primær oppgave å bringe politidistriktets informasjon og synspunkter ut til allmennheten. Det faller etter min vurdering ikke naturlig at disse skal yte ofrene bistand når det gjelder å ivareta forholdet til mediene. Også disse medarbeiderne er underlagt politiets ledelse og vil lett bli oppfattet som å arbeide for politiets hensyn i kriminalsaker.

Det er imidlertid grunn til å ta alvorlig det press som mange ofre eller pårørende møter fra mediene i alvorlige kriminalsaker. Dette er saker der den påkjenningen som har med selve overgrepet eller forbrytelsen, i seg selv er betydelig. Jeg vil derfor se på andre muligheter for å kunne yte den assistanse overfor ofre og pårørende som representantene foreslår i Dok. nr. 8:63. I den forbindelse vil jeg peke på muligheten som ligger i utvikling av rådgivningskontorer for kriminalitetsofre. Dette er kontorer som også kan benyttes av pårørende til ofre i alvorlige kriminalsaker.

Det pågår for tiden et prøveprosjekt i et samarbeid mellom Justisdepartementet og Sosial- og helsedepartementet med rådgivningskontorer for kriminalitetsofre. Erfaringene hittil er positive og jeg vil vurdere om disse bør utvikles videre med sikte på å kunne gi hjelp, veiledning og støtte som 1.linjetjeneste overfor kriminalitetsofre.

Jeg vil også nevne at politiet har en generell plikt til å yte hjelp og bistand til alle som har behov for det. Dette er nedfelt i den mål- og oppgavestruktur som alle politidistrikter arbeider etter. Dette gjelder også ofre og pårørende i kriminalsaker, som kan orienteres om at det i deres saker kan oppstå press om informasjon etc. fra mediene.